

ВІДГУК
офіційного опонента
Вороненко Тетяни Іванівни
на дисертаційне дослідження
ПШЕНИЧНОЇ НАТАЛІ СЕРГІЙВНИ
«Формування професійних компетентностей майбутніх учителів у
процесі вивчення хімії»,
представленої на здобуття наукового ступеня кандидата
педагогічних наук зі спеціальності
13.00.02 — теорія та методика навчання (хімія)

Вивчення рукопису та автореферату дисертації Н.С. Пшеничної дозволило визначити та оцінити актуальність теми дослідження, обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих здобувачкою, їх достовірність і новизну, повноту висвітлення результатів у публікаціях, відповідність дисертації й автореферату вимогам «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника».

Вимоги суспільства до підготовки кваліфікованих фахівців у різних сферах, а особливо в освіті неможливо задовольнити не підготувавши досвідчених професійно компетентних учителів, здатних не лише самореалізуватися, а й навчити цьому учнів. Освітня система передбачає постійний розвиток освітніх технологій, оновлення змісту навчання, направлене на формування компетентної особистості.

Природознавство, як освітня галузь, що включає фізику, хімію і географію, інтегруючи знання з цих наук, забезпечує формування в учнів цілісного уявлення про природу і місце людини в ній. Технологічний компонент освітньої галузі «Технології» передбачає впровадження творчого задуму в готовий продукт, що неможливо реалізувати не знаючи складу, властивостей і способів використання речовин і матеріалів.

Отже, через відсутність цілісних досліджень, предметом яких було б формування професійних компетентностей майбутніх учителів фізики, географії та трудового навчання і технологій в процесі вивчення хімії, дослідження за обраною Н.С. Пшеничною темою вважаю затребуваним і своєчасним.

У своєму дослідженні авторка, згідно поставлених задач: проаналізувала науково-методичну літературу з окресленої проблеми (понятійно-термінологічний апарат; основні підходи до її розв'язання); обґрунтувала зміст, форми, методи та засоби формування професійних компетентностей студентів – майбутніх учителів спеціальностей «Фізика», «Трудове навчання та технології» та «Географія» у процесі вивчення хімії; визначила структурно-функціональні особливості, показники та рівні сформованості професійних компетентностей майбутніх учителів нехімічних спеціальностей у процесі вивчення хімії; створила модель процесу формування професійних компетентностей майбутніх учителів нехімічних спеціальностей. Описова форма обґрунтованої дисертанткою експериментальної методики підкріплена розробкою моделі.

Наукові положення та висновки в рецензованому рукописі сформульовані на підставі порівняльного аналізу великої кількості літературних джерел, різнобічного аналізу практики підготовки майбутніх учителів у педагогічних ВНЗ, результатів усіх етапів педагогічного експерименту, у якому дисертантка брала безпосередню участь.

Не викликають жодних сумнівів достовірність теоретичних положень і отриманих практичних результатів дисертаційного дослідження Н.С. Пшеничної, оскільки вони зроблені з використанням комплексу дослідницьких методів, на основі всебічного аналізу джерельної бази, результатів педагогічного експерименту й підкріплені належним рівнем теоретичних узагальнень. Обчислення та статистична обробка одержаних результатів повністю наведені у додатках.

Відмічу, що до наукової новизни, зазначеної у вступі дисертаційного дослідження є розроблена модель процесу формування професійних компетентностей майбутніх учителів нехімічних спеціальностей під час навчання хімії, що дає можливість учителям-предметникам формувати і розвивати предметні і ключові компетентності в учнів на міждисциплінарній основі.

Одержані Н.С. Пшеничною наукові результати пройшли широку апробацію на міжнародних та всеукраїнських конференціях, що стало

підставою для формулювання загальних висновків дослідження.

Основні результати дослідження Пшеничної Н.С. знайшли відображення в 18 публікаціях автора (17 одноосібних), з яких 6 статей розміщено у фахових наукових виданнях України, 1 – у зарубіжному науковому виданні, 1 – у виданні, яке входить до наукометричних баз, 10 – матеріали наукових та науково-практичних конференцій.

Основні результати, обґрунтовані наукові положення, висновки і рекомендації в рукописі дисертації та в авторефераті ідентичні.

Зауважень щодо змісту та оформлення рукописів дисертації й автореферату, які б впливали на позитивну оцінку дослідження, виконаного Н.С. Пшеничною, немає.

Відзначаючи повноту, новизну, чіткість та виваженість рецензованого дослідження, висловлюємо міркування щодо окремих, дискусійних з нашої точки зору, положень дисертації.

1. Зміст рукопису дисертації свідчить, що респондентами формувального етапу педагогічного дослідження були майбутні учителі фізики, географії та трудового навчання і технологій. Однак ніде не зазначено, викладаючи які теми зі свого предмету, учителі можуть застосовувати знання і вміння, отримані під час вивчення конкретної теми з хімії.

2. Зважаючи на те, що хімія є експериментальною наукою, дивує відсутність проведення практичних дослідів. На с. 126 наголошено, що «друга частина (лабораторного заняття) присвячена виконанню письмових завдань або лабораторного хімічного експерименту». Однак, у змісті наведених лабораторних робіт практична частина являє собою виконання завдань з написання хімічних рівнянь та розрахункових задач.

3. Запропоновані види студентської діяльності (індивідуальна, у парах і малих групах) передбачають різні методики викладання, які у тексті дослідження не наведені.

4. Наведений у додатку «У» приклад виконання навчального проекту студентом, містить, подекуди помилкову інформацію (наприклад, щодо класифікації металічних елементів (s, p, d) і металів (невідповідність

класифікації за природним походженням і назв класів: лужні, лужноземельні, тощо). Незрозумілим є, чи виправляються помилки, допущені студентами, і яким чином.

Означені вище дискусійні моменти ніяким чином не впливають на загальну високу оцінку дисертаційної роботи Н.С. Пшеничної.

Є всі підстави вважати, що робота Н.С. Пшеничної – це нове вирішення наукового завдання – формування професійних компетентностей учителів фізики, географії та трудового навчання і технологій на базі міждисциплінарних, зокрема і хімії.

Дисертаційне дослідження Наталії Сергіївни Пшеничної, представлене на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика навчання (хімія) завершене, містить науково обґрунтовані положення й експериментальні результати, математично й статистично підтверджені, характеризується єдністю змісту і свідчить про особистий внесок здобувача в науку. Робота відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника» (пп. 9, 11, 12 і 13), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а його автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика навчання (хімія).

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук,

старший науковий співробітник

відділу біологічної, хімічної та

фізичної освіти

Інституту педагогіки НАПН України

Т.І. Вороненко

Вороненко Т. І.

Відповідний відділом кадрів